

Kain és a hagyatéka

SZOMBAT DÉLUTÁN

E HETI TANULMÁNYUNK: 1Mózes 4; 5; 6:1-5; Ézsaiás 1:11; Mikeás 6:7; 1Korinthus 10:13; Zsidók 11:4; 1János 3:12

„Hiszen ha jól cselekszel, emelt fővel járhatsz. Ha pedig nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselkedik, és rád vágyakozik. De te uralkodjál rajta” (1Móz 4:7, ÚRK)!

Mózes első könyvében a bűneset, majd Ádámnak és Évának az Édenből való kiűzetése után többnyire csak születések és halálesetek következnek, Istennek az előző fejezetben elhangzó próféciai teljesedéseként. A 3. és a 4. fejezet párhuzamos, több közös témát és szót tartalmaz: a bűnről szóló leírás (1Móz 3:6-8; vö. 4:8), a földre ('ádámáh) vonatkozó átok (1Móz 3:17; vö. 4:11) és a kiűzetés (1Móz 3:24; vö. 4:12, 16).

Ezek a párhuzamok is kiemelik a teljesedését a korábbi prófeciáknak és jövendöléseknek, amelyeket Isten mondott Ádámnak és Évának a bűneset után. A kiűzetést követő első esemény reményteli: az első fiú születése – Éva a messiási próféciaiban (1Móz 3:15) kapott ígéret teljesedését látja benne. Azt gondolta, hogy ez a gyermek lehet a megígért Messiás.

A következő események, Kain bűne, Lámek bűne, az élettartam csökkenése és a gonoszság terjedése mind-mind annak az átoknak a teljesedéseként történtek, ami Mózes első könyve 3. fejezetében hangzott el.

Ám mindeközben sem veszett el minden remény!

KAIN ÉS ÁBEL

Mit tudunk meg 1Móz 4:1-2 szakaszából a két fiúgyermek születéséről?

Az Éden kertjéből történt kiűzetés után a bibliai író egy születésről számol be elsőként. 1Móz 4:1 héber szövegében „az Úr” (JHVH) közvetlenül kapcsolódik a „*férfi*” szóhoz, amint a következő, szó szerinti fordítás is érzékelteti: „Nyertem egy férfit, valóban az Úr maga”, ami egy angol fordításban így hangzik: „Fiúgyermeket szültem – az Urat.”

Ez a szó szerinti fordítás azt sejteti, hogy Éva, emlékezve 1Móz 3:15 messiási prófécijára, hitte, hogy a Megváltó, az Úr született meg tőle. „Az Üdvözítő eljövételét Isten már az Édenben megjövendölte. Amikor Ádám és Éva első ízben hallották az ígéretet, annak gyors bekövetkezését várták. Örömmel fogadták elsőszülött fiukat, remélve, hogy ő lesz a Szabadító” (Ellen G. White: *Jézus élete*. Budapest, 1989, Advent Kiadó, 23. o.).

Valójában Kain foglalja el a történet legnagyobb részét. Nemcsak ő az elsőszülött, a szülei által csaknem „imádott” fiú, hanem Mózes *első könyvében* a testvérek közül egyedül ő szólal meg. Kain születéséről Éva lelkesen beszél, Ábeléről azonban nem mond semmit, legalábbis a feljegyzett szöveg szerint. Az elbeszélés egyszerűen beszámol arról, hogy Éva „ismét szült” (1Móz 4:2, ÚRK).

A Kain név a héber *qanah* igéből ered, és azt jelenti, hogy „szerezni”, valamilyen értékes és nagy dolog elnyerését jelöli. Az Ábel (héberül *Hebel*) jelentése pedig: „hiábavaló” (Zsolt 62:10) vagy „lehelet” (Zsolt 144:4), arra utal, hogy valami megfoghatatlan, üres, tartalmatlan. Ez a szó (*hebel* – Ábel) többször is előfordul *A prédikátor könyvében*, „hiábavaló” jelentéssel. E rövid szövegekbe nem kívánunk többet beleérteni, mint ami valójában bennük van, de talán azt fejezik ki, hogy Ádám és Éva csak Kainban reménykedett, mert úgy hittek, hogy nem a testvére, hanem ő a megígért Messiás.

Mi mindenre mondható az életben, hogy valójában *hebel*, pedig úgy tekintünk rá, mintha sokkal fontosabb volna? Miért kell tisztában lenni a lényeges és a nem fontos dolgok közötti különbséggel?

KÉT ÁLDOZAT

A Kain és Ábel közötti különbség, amint a nevükben is tükröződik, nem csupán a személyiségükkel kapcsolatos, hanem abban is megnyilvánult, amilyen foglalkozást választottak. Kain „földműves” volt, ez kemény fizikai munkát igényelt, Ábel pedig „juhásztor” (1Móz 4:2, ÚRK) lett, ami érzékenységet és könnyörületet sejtet.

Kain földművesként gyümölcsöt termesztett, Ábel pedig juhokat tartott. E két foglalkozás nemcsak az áldozatuk jellegére magyarázat (Kain a föld gyümölcsét, Ábel bárányt vitt), hanem az azokkal kapcsolatos pszichológiai hozzáállásra és mentalitásra is. Kain azért dolgozott, hogy „megszerezze” a gyümölcsöt, míg Ábel vigyázott, hogy „megtartsa” a nyáját, amit kapott.

Olvassuk el 1Móz 4:1-5 és Zsid 11:4 verseit! Miért fogadta el Isten Ábel áldozatát, Kainét pedig miért nem? Hogyan értsük azt, ami ott történt?

„Vérontás nélkül nincs bűnbocsánat. Nyájuk elsőszülöttei feláldozásával tanúsíthatták, hogy hisznek Krisztusnak, mint a megígért engesztelő áldozatnak a vérében. Ezenkívül a föld első zsengejét is be kellett hálaáldozatként mutatniuk az Úrnak” (Ellen G. White: *Pátriárkák és próféták*. Budapest, 1993, Advent Kiadó, 45. o.).

Ábel Isten útmutatása szerint az égő állatáldozat mellett gyümölcsökből is áldozott, Kain azonban nemtörődöm volt. Nem vitt állatot áldozatként, hanem csak a föld gyümölcséből ajánlott fel Istennek. Ez nyílt engedetlenség volt, ellentétben a testvére magatartásával. Sokan úgy tekintenek erre a történetre, mint ami klasszikus példája a hit általi megváltásnak (Ábel a véres áldozattal), szemben a cselekedetek által biztosítani próbált üdvösséggel (Kain áldozata a föld gyümölcseiből).

Bizonyára bírtak lelki jelentőséggel ezek az áldozatok, de önmagukban nem volt mágikus erejük, csupán szimbólumok, jelképek voltak, Istenre mutattak, aki nemcsak megtartást, hanem megváltást is ajánl a bűnösöknek.

Olvassuk el Ézs 1:11 és Mik 6:7 verseit! Hogyan vonatkoztathatjuk az ezekben a versekben foglalt elvet a saját életünkre és istentiszteletünkre?

A BÜNTETT

1Móz 4:3-8 szakasza szerint milyen folyamat vezetett oda, hogy Kain meggyilkolta a testvérét? Lásd még 1Jn 3:12!

Kain reakciója kettős: „*Kain nagy haragra gerjedt, és lehorgasztotta a fejét*” (1Móz 4:5, ÚRK). Úgy tűnik, hogy a haragja Istenre és Ábelre irányult. Azért haragudott Istenre, mert önmagát igazságtalanság áldozatának vélte, Ábelre pedig irigységből haragudott. Miért irigykedett? Csak az áldozat miatt? Biztosan több történt a színpalak mögött, mint amit ez a néhány szöveg elárul. Mindenesetre Kaint nyomasztotta, hogy Isten nem fogadta el az áldozatát. 1Móz 4:6 versében Isten két kérdése arra a két dologra vonatkozott, ami Kainban megnyilvánult. Figyeljük meg, hogy nem vádolta Kaint. Mint Ádám esetében, itt is kérdést tett fel, nem mintha nem tudta volna a választ, hanem azt akarta, hogy Kain magába nézzen és megértse lelkiállapota okát. Az Úr, mint mindig, ekkor is meg akarta menteni az elbukott embert, annak ellenére, hogy ő nyilvánvalóan elfordult tőle. A kérdések után pedig tanácsot adott Kainnak.

Először arra biztatta, hogy cselekedjen „*jól*”, helyesen viselkedjen. Ezzel megtérésre szólította, arra, hogy változtasson a hozzáállásán. (Egy angol fordítás szerint) Isten megígérte neki, hogy „elfogadja”, bocsánatot nyer – (Károli: „*emelt fővel járhatsz*”). Bizonyos értelemben ezzel azt mondta neki, hogy elfogadhatja, de nem Kain, csak az Ő feltételei szerint.

Azonban „*ha... nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselkedik, és reád van vágyódása; de te uralkodjál rajta*” (1Móz 4:7). Isten tanácsa rámutatott a bűn gyökerére, ami magában Kainban volt. Igyekezett arra az útra vezetni, amelyen járnia kellett volna. Isten tanácsának második szava arra vonatkozik, hogyan viszonyuljon Kain a bűnhöz, ami az ajtó előtt leselkedik, „*és reád van vágyódása*”. Isten azt javasolta neki, hogy gyakoroljon önuralmat: „*uralkodjál rajta*”. Ugyanezt az elvet visszhangozza Jakab, amikor arról beszél, hogy „*mindenki saját kívánságától vonva és csalogatva esik kísértésbe*” (Jak 1:14, RÚF). Az evangélium nemcsak a bűnbocsánat, hanem a bűn feletti győzelem ígértét is felkínálja (lásd 1Kor 10:13). Végeredményben Kain senkit nem vádolhatott a bűnéért, csak önmagát. Nem így van általában mindannyiunkkal?

Mire tanít ez a szomorú történet a szabad akarattal és azzal kapcsolatban, hogy Isten nem kényszerít engedelmességre?

KAIN BÜNTETÉSE

Olvassuk el 1Móz 4:9-16 verseit! Miért teszi fel Isten a kérdést, hogy „*Hol van Ábel, a testvéred*” (1Móz 4:9, ÚRK)? Mi a kapcsolat Kain bűne és aközött, hogy „*bujdosó és vándorló*” lett a földön (1Móz 4:12)?

A Kainnak feltett kérdésben az visszhangzik, amit Isten Ádámtól kérdezett az Édenben: „*Hol vagy*” (1Móz 3:9)? Ez arra utal, hogy kapcsolat van az Édenben történt és az ekkor elkövetett bűn között. Az utóbbi bűn (Kainé) a korábbi (Ádámé) következménye.

Kain azonban nem hajlandó beismerni a vétkét, hanem tagadja, Ádámmal ellentétben, aki elismerte, még ha igyekezett is másokat okolni érte. Kain nyíltan szembeszegült Istennel, aki viszont azonnal szembesíti őt a büntetével. Amikor Isten felteszi a harmadik kérdést: „*Mit cselekedtél?*” (1Móz 4:10), anélkül, hogy megvárná a választ, emlékezteti Kaint, Ő mindenről tud: „*testvéred vére kiált hozzám a földről*” (ÚRK). Ez a kép arra utal, hogy Isten mindent tud a gyilkosságról, a tett nem marad válasz nélkül. Ábel a földön fekszik, ez közvetlen kapcsolatot jelent a bűnesettel és azzal, amit az Úr Ádámnak mondott arról, ami történni fog vele (1Móz 3:19).

Mi a jelentősége 1Móz 4:14 versében Kain szavainak: „*a te színed elöl el kell rejtőznöm*”?

Ábel vére kiomlott a földre, ezért a föld újból átkozott lett (1Móz 4:12). Ennek következményeként Kain azt az ítéletet kapta, hogy bujdosó legyen, távol Istentől. Kain meghallotta az ítéletet és csak ekkor ismerte el Isten jelenlétének fontosságát, mivel Istentől távol halálfélelem gyötörte. Annak ellenére, hogy Kain hidegvérrel meggyilkolta a testvérét, majd szemrebbetés nélkül le is tagadta azt, Isten mégis kegyelmet tanúsított iránta. „*És elment Kain az ÚR színe elöl*” (1Móz 4:16, ÚRK), az Úr azonban még akkor is biztosított neki valamiféle védelmet. Azt ugyan nem tudjuk, hogy pontosan mi lehetett az a „bélyeg” (1Móz 4:15), de bármi is volt, Kain csak Isten kegyelméből kapta azt.

„...*a te színed elöl el kell rejtőznöm*” (1Móz 4:14). Mi van „elrejtve” Isten színe elöl? Milyen tragikus helyzet! Mi az egyedüli módja annak, hogy bűnösként elkerülhessük ezt az állapotot?

AZ EMBER GONOSZSÁGA

Olvassuk el 1Móz 4:17-24 szakaszát? Mi lett Kain hagyatéka? A bűne hogyan nyitott ajtót az emberiség egyre növekvő gonoszságának?

Kain ük-ükunokája, Lámek a saját bűnét Kainéval összefüggésben említi. Sokat mond a kettejük vétke közötti összehasonlítás. Kain hallgat az egyetlen feljegyzett büntetéről, Lámek azonban úgy tűnik, egyenesen dicsekszik vele, megénekli (1Móz 4:23-24). Kain Isten irgalmát kéri, míg Lámek esetében nincs ilyen feljegyzés. Isten hétszeres bűnhődéssel fenyegeti azt, aki bántja Kaint, Lámek hite szerint viszont a bosszú hetvenhétszeres érte (lásd 1Móz 4:24), ami azt sejteti, hogy nagyon is tisztában volt a bűnével.

Kain monogám életet élt (1Móz 4:17), Lámek azonban bevezette a többnűséget. A Szentírás világossá teszi, hogy „vett magának két feleséget” (1Móz 4:19). A gonoszság egyre intenzívebbé válása és magasztalása kétségtelenül befolyásolja Kain leszármazottainak következő generációit.

Közvetlenül a Kain családjának gonoszságát érintő epizód után a bibliai szöveg egy új eseményről számol be, ami ellentétes a kaini irányzattal. „Ádám pedig megint ismerte a feleségét” (1Móz 4:25, ÚRK), ezek után megszületett Sét, akinek azért adta Éva ezt a nevet, hogy kifejezze: „Másik magzatot adott nekem Isten Ábel helyett”.

Valójában a Sét név története az Ábelt megelőző időre nyúlik vissza. A messiási prófécia bevezetőjében (1Móz 3:15) szereplő héber *'asit* (tesz, helyez, szerez) igéből származik. A Messiás vonala Sét ágán halad tovább. Tehát a bibliai szöveg Séttel kezdődően vezeti le a messiási vonalat (1Móz 5:3), amibe beleveszi Énokot, Matuzsálemet (1Móz 5:21), végül pedig Nóét (1Móz 6:8).

A „Isten fiai” (1Móz 6:2, ÚRK) kifejezés Sét vonalára utal, mert az volt Isten terve velük, hogy megőrizték az istenképűséget (1Móz 5:1, 4). Az „emberek leányai” (1Móz 6:2) kifejezés negatív értelműnek tűnik, ellentétbe állítja az istenképűek leszármazottait azoknak az utódaival, akikben az emberi kép tükröződik. Az „Isten fiai” az „emberek leányainak” hatása alá kerülve „feleségül vették közülük mindazokat, akiket kiválasztottak maguknak” (1Móz 6:2, RUF) - ez arra utal, hogy az emberiség rossz irányba tartott.

Olvassuk el 1Móz 6:1-5 szakaszát a bűn rontó hatásáról! Mit kell tennünk Isten erejét kérve a bűnök kiküszöbölése érdekében?

TOVÁBBI TANULMÁNYOZÁSRA:

„Énók Istennel járt” (1Móz 5:22, ÚRK, lásd még 22. vers) - ez az ismétlődő kifejezés az Istennel való közeli, napi kapcsolatot jelenti. Olyan különleges volt a viszonyuk, hogy „Isten magához vette” (1Móz 5:24, ÚRK). Még ha Ádám nemzetségi táblázatában egyedülálló is ez az utolsó kitétel, nem támasztja alá azt az elgondolást, hogy aki „Istennel jár”, az közvetlenül a Paradicsomba kerülne. Figyeljük meg, hogy Nőé is „Istennel járt” (1Móz 6:9, ÚRK), de meghalt, mint a többi ember, beleértve Ádámot és Matuzsálemet is. Arra is érdemes felfigyelni, hogy nincs indoklás erre a különös kegyelemre. „Énókh az igazság prédikátora lett. Elmondta az embereknek, amit Isten kinyilatkoztatott neki. Azok, akik félték Istent, felkeresték ezt a szent embert, hogy tanítsa őket és imádkozzon velük. Nyilvánosan is dolgozott, Isten üzenetét hirdette mindenkinek, aki meghallgatta intő szavait. Munkája nem korlátozódott a séthitákra. Azon a földön, ahova Kain próbált Isten színe elől elmenekülni, Isten prófétája feltárta azokat a csodálatos jeleneteket, amelyek elvonultak szeme előtt. »Ímé - mondta - eljött az Úr az Ő sok ezer szentjével, hogy ítéletet tartson mindenek felett, és feddözzék mindazok ellen, akik közöttük istentelenek, istentelenségöknek minden cselekedetéért, amelyekkel istentelenedtek« (Júd 14-15)” (Ellen G. White: *Pátriárkák és próféták*. Budapest, 1993, Advent Kiadó, 58. o.).

BESZÉLGESSÜNK RÓLA!

- 1) Miért ölte meg Kain a testvérét? Olvassuk el Elie Wiesel következő magyarázatát! „Miért tette ezt? Talán egyedül akart maradni, ő akart lenni az egyetlen gyermek, szülei halála után pedig az egyetlen férfi. Egyedül mint Isten és talán egyedül Isten helyében... Kain azért gyilkolt, hogy Isten legyen... Minden ember, aki Istennek tekinti magát, végül embereket gyilkol” (Elie Wiesel: *Messengers of God: Biblical Portraits and Legends*. New York, 1976, Random House, 58. o.). Mire kell figyelni, még ha nem is követünk el gyilkosságot, nehogy a kaini lelkület mutakozzon meg bennünk?
- 2) Hasonlítsuk össze az özönvíz előtti emberek élettartamát (1Mózes 5. fejezet) a pátriárkákéval! Mivel magyarázható az emberi élet hosszának csökkenése? Miért áll ellentétben ez a rövidülés a mai darwinizmus feltételezéseivel?

SIKLÓS JÓZSEF: BIBLIÁM

Nem mágikus betűket tároló varázskönyv,
bemagolt kegyes mondatok halmaza,
de teljes és gazdag, mint maga az Élet.
Átizzítja újra meg újra
Aki ihlette: a Lélek.

Feszültségek pólusai közt
izzik az élet árama.
Százszor ismert - mégis meglepő;
gyöngé papírlap - isteni erő;
régől kifejtett - és mégis titok,
ha egy-egy mondatára rányitok,
mennyei béke - villámló döbbenet;
emberek tollán át - Isten szava.

Leleplezi milyen
s megmutatja, mivé válhat az ember.
Benne Isten megmutatkozik,
lehajlik értünk s magához emel fel.

Keményen szól:
sziklazúzó pöröly.
Halk és szelid szó:
felüdülni jöjj!

Megértem: mi miért
történt velem,
és távlatot, célt kap
a történelem.

Bibliám nem betűhalmaz,
hanem maga az Élet.
Törekenyen, mégis győzelmesen,
gyilkolhatóan s megölhetetlenül
az Ige - testté lett.

Emlékeztet naponta: ne feledjem,
az Ige testté akar lenni - bennem.